

Στόχοι και κατευθύνσεις στη διαπολιτισμική εκπαίδευση

Ενότητα 1: Η πολυπολιτισμικότητα στην
κοινωνία και στο σχολείο

Αναστασία Κεσίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Η πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών (1)

- Διαπίστωση της πολυπολιτισμικότητας της ελληνικής κοινωνίας
- Πληθυσμιακές μετακινήσεις/ μετανάστευση
  - οικονομική
  - πολιτική
- αλλοδαποί/ παλιννοστούντες/ ιστορικές μειονότητες στην Ελλάδα

Η πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών (2)

- Πολυπολιτισμική vs μονοπολιτισμική κοινωνία
- Επιμέρους παράγοντες που καθιστούν τις κοινωνίες πολυπολιτισμικές:
  - ↳ πληθυσμιακές μετακινήσεις (παγκόσμιο φαινόμενο)
  - ↳ υπερεθνικά οικονομικά συστήματα
  - ↳ παγκοσμιοποίηση: ανώνυμη βούληση αγοράς
διεθνοποίηση: αλληλέγγυα ανθρωπότητα.

Η πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών (3)

↳ Ευρωπαϊκή ενοποίηση

↳ εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια

↳ εξελίξεις σχετικά με τα νέα μέσα

→ «παγκόσμιο χωριό»: ανάπτυξη τεχνολογίας, διαδίκτυο

⇒ Αλληλεξάρτηση/ επαφή/ επικοινωνία λαών και πολιτισμών

⇒ Πάγια κατάσταση για το παρόν και το μέλλον

(Γκότοβος 1997: 23, Δαμανάκης 2002: 13, Μάρκου 1997: 228)

Η πολυπολιτισμικότητα στο σχολείο (1)

Σχολείο: καθρέφτης του κοινωνικού γίνεσθαι

➔ ελληνικό σχολείο και σχολικές τάξεις με μεγάλα ποσοστά μαθητών από άλλες χώρες

➔ Διαφορετικές γλώσσες

➔ Διαφορετική πολιτισμική προέλευση των μαθητών

➔ Νέα δεδομένα, νέες ανάγκες/ προκλήσεις

(Δημητριάδου 2004: 93, Κεσίδου 2004: 75)

Η πολυπολιτισμικότητα στο σχολείο (2)

Το σχολείο επηρεάζεται από τις μεταβολές της κοινωνίας και πρέπει να τις ακολουθεί.

Διαφορετικά είναι *αναχρονιστικό* και *δυσλειτουργικό*. Επομένως, πρέπει να παρέχει στους μαθητές τα απαιτούμενα εφόδια, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις και τις προκλήσεις της πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

(Batelaan/ Gundara 1993: 62, Dietrich 2006: 52-54).

Η πολυπολιτισμικότητα στο σχολείο (3)

Προσαρμογή σχολείου – πώς;

Εφόδια – ικανότητες:

↪ ευελιξία όσον αφορά τις αλλαγές, καταρχήν ανοιχτότητα στην αλλαγή

↪ αποδοχή διαφορετικότητας/ ανεκτικότητα

↪ ικανότητα ταύτισης με τον άλλο

↪ ικανότητα επίλυσης αντιπαραθέσεων

↪ απαλλαγή από προκαταλήψεις και ρατσιστικές αντιλήψεις

Η πολυπολιτισμικότητα στο σχολείο (4)

- ξένες γλώσσες
- οργάνωση διδασκαλίας και μάθησης με στόχο την ανταπόκριση στο επίπεδο όλων των μαθητών
- ⇒ δημιουργία κινήτρων μάθησης, αύξηση των επιδόσεων, μείωση σχολικής διαρροής, κοινωνικών ανισοτήτων και κοινωνικού αποκλεισμού

Μονοπολιτισμική οργάνωση του ελληνικού σχολείου (1)

- Μονοπολιτισμικό εκπαιδευτικό σύστημα (Δαμανάκης 2002)
- Άμεσα συνυφασμένο με ιδέα έθνους-κράτους (18^{ος} & 19^{ος} αιώνας)
  - ↳ συνειδητή καλλιέργεια ομοιογένειας
  - ↳ εξηγεί την απροθυμία και την αντίσταση πολλών να αποδεχτούν τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της κοινωνίας και της εκπαίδευσης

Μονοπολιτισμική οργάνωση του ελληνικού σχολείου (2)

Εκφάνσεις μονοπολιτισμικότητας στην Ελλάδα:

- Η ομοιογένεια στο επίκεντρο
- Η κυρίαρχη κουλτούρα ως ρυθμιστής όλων των πτυχών της ανθρώπινης δραστηριότητας και των εκφάνσεων της εκπαίδευσης
- Ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος:
συντηρητικός: διάδοση μέσω της κοινωνικής λειτουργίας της κυρίαρχης κουλτούρας
- Το *αφομοιωτικό* μοντέλο κυριαρχεί στο εκπαιδευτικό σύστημα (βλ. παρακάτω ανάλυση των μοντέλων)

Μονοπολιτισμική οργάνωση του ελληνικού σχολείου (3)

Το «αυτονόητο» που δεν είναι αυτονόητο:

Οι αντιλήψεις μας για το έθνος, την εθνική γλώσσα και τον πολιτισμό προέκυψαν ιστορικά και εδραιώθηκαν στην πορεία του χρόνου ⇒ απροθυμία πολλών να δεχτούν την πολυπολιτισμικότητα.

Μονοπολιτισμική οργάνωση του ελληνικού σχολείου (4)

Αντίθετα, επικρατεί η λογική της αναγκαιότητας για εθνική, γλωσσική, πολιτισμική ομοιογένεια και «καθαρότητα της φυλής» ⇒ ρατσισμός ⇒ πρέπει να αλλάξουν και ο ιδεολογικός προσανατολισμός αλλά και οι θεσμοί ⇒ διαμόρφωση «πολυπολιτισμικών προσωπικοτήτων»

↳ πως μπορεί να επιτευχθεί αυτό στα πολυπολιτισμικά σχολεία;

↳ άνοιγμα στις κουλτούρες των άλλων χωρών

(Κεσίδου 2008: 21-24, Dietrich 2006)

Βιβλιογραφία (1)

1. Batellan, P./ J. Gundara (1993), 'Cultural diversity and promotion of values through education', *Intercultural Education*, 3, (2&3), 19-28.
2. Γκότοβος, Α. (1997α), «Εθνική ταυτότητα και διαπολιτισμική εκπαίδευση», *Η Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, 19, 23-27.
3. Δαμανάκης, Μ. (2002), *Η Εκπαίδευση των παλιννοστώντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα: Διαπολιτισμική Προσέγγιση*, Αθήνα: Gutenberg.
4. Δημητριάδου, Α. (2004), «Διαθεματικές προσεγγίσεις και 'κουλτούρα' της διδασκαλίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση: η περίπτωση του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών», *Μακεδνόν*, 12, 93-103.

Βιβλιογραφία (2)

4. Dietrich, I. (2006), «Παιδεία και πολυπολιτισμικότητα- η μεταβολή των αιτημάτων προς τα σχολεία», στο: Δ. Χατζηδήμου-Χ. Βιτσιλάκη, (επιμ.), *Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και της πολυπολιτισμικότητας*, Πρακτικά ΙΑ΄ Διεθνούς Συνεδρίου της ΠΕΕ, Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 45-60.
5. Κεσίδου, Α. (2004), «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: στόχοι και πρακτικές», στο: Εταιρεία Επιστημών Αγωγής Δράμας (επιμ.) *Προγράμματα Διδασκαλίας στην Εκπαίδευση των Βαλκανικών Χωρών*, Πρακτικά 1^{ου} Βαλκανικού Συνεδρίου, 75-83.

Βιβλιογραφία (3)

6. Κεσίδου, Α. (2008), «Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή», στο: Ζ. Παπαναούμ/ Δ. Μαυροσκούφης (επιμ.), *Οδηγός επιμόρφωσης- Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή, Έργο: «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο)»*, Θεσσαλονίκη: Λιθογραφία, 21-36.
7. Μάρκου, Γ. (1997α), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών: μια εναλλακτική πρόταση*, Αθήνα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γεωργία Μπουρουτζή
Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

